

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	15
Εισαγωγή	21

Μέρος Ι Θεωρητικές προσεγγίσεις

Κεφάλαιο 1ο	
Επιστημονικός προσδιορισμός	31
1.1. Η κοινωνική κατασκευή της παρέκκλισης και του εγκλήματος	31
1.2. Η γενετικοποίηση της παρεκκλίνουσας συμπεριφοράς	41

Κεφάλαιο 2ο	
Κατασκευάζοντας τα παρεκκλίνοντα γονίδια	61
Από τον F. Galton, μέχρι την εφαρμοσμένη γενετική του ναζισμού	
2.1. Η άνοδος του θετικισμού, η εγκαθίδρυση της εγκληματολογίας και η γέννηση της γενετικής	61
2.2. Ιταλική θετικιστική σχολή και εγκληματοβιολογία	79
2.2.1. Οι προλομπορζιανές έρευνες	79
2.2.2. Ο Εγκληματίας Άνθρωπος	82
Γενικά στοιχεία	82
Η λομπορζιανή θεώρηση	83
Κριτική	92
2.2.3. Το σώμα του εγκληματία	97
2.3. Κληρονομούμενη εγκληματικότητα	99
2.3.1. Έρευνες σε γενεαλογικά δέντρα	100
2.3.2. Έρευνες σε διδύμους	103
2.3.3. Έρευνες σε υιοθετημένους	111
2.4. Η ευγονική και η «Τελική Λύση»	115
Από τη νέα γενετική στις αρχές της δεκαετίας του '60 μέχρι τα υποψήφια εγκληματικά γονίδια	

2.5. Νέα γενετική, κοινωνιοβιολογία και βιοεγκληματολογία	119
2.6. Η χημική απόκλιση	129
2.6.1. Βιολογικό φύλο, παρέκκλιση και έγκλημα	129
2.6.2. Σεξουαλικά παρεκκλίνουσες συμπεριφορές και γονίδιο ομοφυλοφιλίας (gay gene)	140
2.6.3. Ο εγκληματικός καρυότυπος	182
2.6.4. Οι εγκληματικές ορμόνες	192
2.6.5. Εξελικτική εγκληματολογία	212
2.7. Ο εγκέφαλος του εγκληματία	214
2.7.1. Γεννημένος εθισμένος	226
2.8. Τα υποψήφια εγκληματικά γονίδια	230
2.9. Το γεννημένο θύμα	244
 Κεφάλαιο 3ο	
Γενετική δικαιοσύνη και γενετικές αντεγκληματικές πολιτικές	247
3.1. Βιοδίκαιο, δικανική γενετική και νέα βιολογικά δικαιώματα	247
3.1.1. Από τη σωματοποιημένη παρέκκλιση στο γονίδιο ως πράγμα	247
3.1.2 Ποιος δικάζει; Ντετερμινισμός, πραγματογνώμονας και ποινικοποίηση των γονιδίων	260
3.2. Γενετικές αντεγκληματικές πολιτικές. Η επιτήρηση του κυττάρου και η φακελοποίηση του πληθυσμού	281
3.2.1. Τεχνολογίες γενετικών αποτυπωμάτων – DNA και αρχεία γενετικών αποτυπωμάτων	281
3.2.2. Ζητήματα δικανικής γενετικής	319
3.2.3. Innocence Project vs δικαστικές πλάνες και CSI syndrome ή CSI effect	337
3.2.4. Εγκεφαλικό αποτύπωμα – Πνευματικό DNA	346
3.3. Η θεραπεία της ασθένειας του εγκλήματος	348
3.3.1. Από την αναζήτηση του χαπιού της εγκληματικότητας στο «όραμα» της γονιδιακής θεραπείας	348
 Κεφάλαιο 4ο	
Η τάξη του γονιδίου	367
4.1. Από τους αναρχικούς του Lombroso στα πολιτικοποιημένα γονίδια των αριστερών	367
4.2. Η πολιτική οικονομία της γενετικής: Βιοκαπιταλισμός και νεοφιλελεύθερες πολιτικές στην εμπορευματοποίηση της ζωής	370
4.3. Συλλογικές δράσεις και κοινωνικά κινήματα στη διεκδίκηση της γενετικής υπόστασης	398
Θεωρητική σύνοψη	402

Μέρος II Η έρευνα

Κεφάλαιο 5ο

Μεθοδολογία εμπειρικής έρευνας	407
5.1. Από τα εργαστήρια γενετικής στις αίθουσες των δικαστηρίων	414
5.1.1. Στο εργαστήριο ιατρικής γενετικής. Το πείραμα	419
5.1.2. Στο εργαστήριο ιατροδικαστικής γενετικής. Τα γενετικά αποτυπώματα	430
5.1.3. Το νεκρό σώμα. Η νεκροψία-νεκροτομή	441
5.1.4. Στις αίθουσες συνεδριάσεων των ποινικών δικαστηρίων	447
5.1.5. Η συμμετοχή στα συνέδρια	452
5.2. Συνομιλίες για τη γενετική και το παρεκκλίνον	454
5.3. Γενετικές πραγματογνωμοσύνες και γραπτές μαρτυρίες	459
5.3.1. Ο ρόλος της βιοηθικής, του βιοδικαίου και της δικανικής γενετικής	464
5.3.2. Βιοστατιστικά στοιχεία και έμβιο	469
5.3.3. Βιοδιεκδικήσεις	471
5.3.4 Περιορισμοί σε ένα σύνθετο πεδίο έρευνας	472
5.3.5 Από τη ζωή στον θάνατο	474

Μέρος III Γενικά συμπεράσματα

Κεφάλαιο 6ο

Ανάλυση ερευνητικών δεδομένων	481
6.1. Ο χαρακτηρισμός	481
6.2. Δικάζοντας ντετερμινιστικά	485
6.2.1. Η ανικανότητα του θύματος για μαρτυρία	504
6.3. Η κατασκευή του τεστ γενετικών αποτυπωμάτων και των αρχείων γενετικών δεδομένων	508
6.4. Οι κοινωνίες των στατιστικά έγκυρων	524
6.5. Η αντίσταση του γενετικού υλικού	526
Συμπέρασμα: Το γονίδιο της γενετικής – Προς νέα παραδείγματα στον χώρο της εγκληματολογίας	529
Αντί επιλόγου: Μεταξύ κοινωνιών <i>Gattaca</i> και <i>Minority Report</i> . Η πρόβλεψη της εγκληματικότητας	541
Βιβλιογραφία	547
Ευχαριστίες	611

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΜΙΑ ΥΠΕΡΟΧΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ «ΤΕΛΕΙΟΤΗΤΑ»

Είναι πολύ σημαντικό μια επιστημονική δουλειά να είναι άρτια μεθοδολογικά, ολοκληρωμένη θεωρητικά, να συμπληρώνεται ερευνητικά, να οδηγεί σε δικαιοπολιτικές προτάσεις, να έχει διακριτή ταυτότητα ενάντια στην κυριαρχία του α-πολιτικού, δηλαδή της συντήρησης, να εγείρει προβληματισμούς και ερωτήματα, να τολμά να ασχοληθεί με ζητήματα που λίγοι τολμούν και ακόμα λιγότεροι πετυχαίνουν να τραβήξουν από πάνω τους το πέπλο σιωπής και αναπαραγωγής μιας κατεστημένης οπτικής. Η δουλειά του Χρήστου Κουρούτζα πετυχαίνει σε όλα τα παραπάνω και με κάνει υπερήφανο, γιατί είχα την τιμή να σταθώ δίπλα της, μαθαίνοντας και εγώ, από την πρώτη στιγμή της σύλληψής της ως ιδέα μέχρι την ολοκλήρωσή της. Και είναι πραγματικά μεγάλο κέρδος για έναν επιβλέποντα καθηγητή, από τα ατέλειωτα ξενύχτια με τις συζητήσεις μέχρι τις πιο μικρές διορθώσεις επί του κειμένου, από αυτό το κέρδος που σπάει τα όρια της κυριαρχίας της αγοράς στην ακαδημία και κάνει τη δουλειά μας ανεκτίμητη και αναζωογονητική.

Είναι πραγματικά υπέροχο να βλέπεις μια δημιουργία που έχει λόγο και θέση, τη στιγμή μάλιστα που οι δυνατότητες επιστημονικής και ανεξάρτητης μελέτης συρρικνώνονται ή αντικαθιστώνται από προκαθορισμένα πλαίσια προγραμμάτων έρευνας που αναπαράγουν το τίποτα, το κοινότυπο, το άτολμο και πραγματικά επιζήμιο για τη γνώση και το μέλλον, ειδικά σε θέματα που ασχολούνται με διαχείριση κοινωνικών προβλημάτων, ταξινομούν ανθρώπους, νομιμοποιούν ή αναπαράγουν ευγονικές εφαρμογές, γεννούν παρωπίδες που προσαρμόζουν το κοινωνικό σε ατομικές παθογένειες, ρίχνοντας ευθύνες στα θύματα, στιγματίζουν, ενώ ταυτόχρονα αξιοποιούνται από την κατεστημένη τάξη ενδυναμώνο-

ντας ή δημιουργώντας πολυεθνικές βιομηχανίες που ασκούν πολιτικές υγείας και εντέλει ζωής. Και όλα αυτά συνοδεύονται από τη δημιουργία φόβου και πανικού, επαναδημιουργώντας «τέρατα» μιας παθογένειας, που απειλούν με την επικινδυνότητά τους την ασφάλεια των «ομαλών».

Δημοκρατία, ανθρώπινα δικαιώματα, κοινωνική προστασία και κριτική σκέψη είναι τα θύματα αυτής της ελεγχόμενης κατεστημένης «γνώσης» και μαζί τους η κοινωνία όπως την ξέραμε, η κοινωνία που κάποιοι πάλεψαν και έδωσαν τη ζωή τους για να πάρει σάρκα και οστά. Η αντίσταση, η ανυπακοή, η πραγματική δημιουργία αποκτά τεράστια σημασία για τη νέα ελληνική ακαδημία και πρέπει να υποστηριχθεί. Ο Χρήστος Κουρούτζας είναι συνδημιουργός μιας τέτοιας οπτικής στον χώρο της ριζοσπαστικής εγκληματολογίας, όπως αυτή εκφράζεται μέσα από τη δημοσιευμένη δουλειά του Εργαστηρίου ΕΚΝΕΧΑ στο Τμήμα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου στο οποίο αποτελεί αναπόσπαστο μέλος για πολλά χρόνια.

Είναι πραγματικά εκνευριστικό να βλέπεις και να ακούς τον αναπαράγόμενο λόγο από τα ΜΜΕ για το έγκλημα να μένει εγκλωβισμένος μεταξύ της νεοφασιστικής Σκύλλας και της νεοφιλελεύθερης Χάρυβδης. Είναι απογοητευτικό να μην διακρίνεις έναν πραγματικά ριζοσπαστικό λόγο ως πολιτικό πρόταγμα που να μην υπερβαίνει το πλαίσιο της αστικής νομιμότητας, ένα κουστούμι ραμμένο στα χέρια των ταξικών σχέσεων εξουσίας της κοινωνίας μας. Είναι ανησυχητικό όταν θεωρητικά εργαλεία και ερευνητικές προτάσεις που δομούν μια «άλλη» εγκληματολογική σκέψη καταπολεμούνται στον τόπο παραγωγής τους από αδαείς κατόχους θέσεων εξουσίας στην ακαδημία και εκδότες επιστημονικών περιοδικών-μικρομάγαζων, που εκλιπαρούν μια επιδότηση από την Coca Cola. Ίσως, βέβαια, τότε να είναι κατανοητό ότι αυτό το οποίο είναι αυτονόητο για έναν δευτεροετή φοιτητή να είναι ακατανόητο για τον τηλεθεατή ενός δελτίου ειδήσεων. Η καταγεγραμμένη εγκληματικότητα δεν είναι τίποτα άλλο από την αποτυπωμένη δράση των φορέων που ασκούν το μονοπώλιο της βίας. Το έγκλημα είναι κάτι άλλο, που οφείλουμε να δούμε με τα μάτια μας και όχι με τις παρωπίδες που μας βάζουν πληρωμένοι κονδυλοφόροι. Ειδικά δε στο καπιταλιστικό σύστημα, το έγκλημα είναι ενδημικό και παράγεται ως φυσική συνέπεια της δράσης των φορέων εξουσίας. Είναι η ίδια τους η δράση, η οποία μέσα από τους μηχανισμούς της «νομιμότητας» και με τη βοήθεια μιας ελεγχόμενης γνώσης αποκρύπτει τον πραγματικό της χαρακτήρα και μεταμφιέζεται στο αντί-

θετό της. Ένα απλό παράδειγμα. Σε μια σχέση δύο ανθρώπων, όταν ένας μετακινηθεί και ο άλλος τον δείρει, τον ρίξει στη θάλασσα ή τον εγκλωβίσει σε έναν ανθυγιεινό κλειστό χώρο, δεν είναι η πράξη που θα καθορίσει το στίγμα του εγκληματία, αλλά το ρούχο που φοράει και η ταυτότητα που κατέχει. Για να δομηθεί μια ριζοσπαστική απάντηση στο εγκληματικό φαινόμενο, θα πρέπει να τεθούν συγκεκριμένα ερωτήματα: Τι είναι το έγκλημα ή καλύτερα τι θα πρέπει να είναι το έγκλημα ως πρόταγμα μιας πολιτικής δράσης που θέλει να λέγεται ριζοσπαστική; Τι είναι η εγκληματικότητα και τι μας αποκαλύπτει για τον τρόπο που λειτουργεί το σύγχρονο καπιταλιστικό σύστημα; Ποιοι τρόποι σκέψης και δράσης έχουν αναπτυχθεί για τις απαντήσεις στο εγκληματικό φαινόμενο; Και τέλος με ποιον τρόπο μπορεί να ριζώσει μια ριζοσπαστική απάντηση στο έγκλημα σε ένα κοινωνικό σύνολο αποβλακωμένο από έναν συγκεκριμένο μιντιακά επιβαλλόμενο φόβο θυματοποίησης; Ο πρώτος αγώνας πρέπει να δοθεί στο πεδίο της νομικής μορφής της εγκληματικότητας. Ένας αγώνας τόσο στο επίπεδο των ιδεών όσο και στην πολιτική, σε μια πραγματική αριστερή ταξική διατύπωση ενός άλλου νομικού εποικοδομήματος, μιας άλλης «νομιμότητας». Σε αυτή την περίπτωση, όταν κάποιος επικαλείται την υπάρχουσα νομιμότητα και την στηρίζει, τότε χάνει κάθε δυναμική για την αλλαγή και μετατρέπεται σε προστάτης του status quo. Δεν είναι άλλωστε δυνατό να το επικαλείσαι όταν βλέπεις ότι για παράδειγμα η κλοπή δεν είναι πράξη του αφαιρώ ένα ποσό από έναν άλλον σε μια οικονομική συναλλαγή, παρά μόνο όταν ο «κλέφτης» είναι ένας ιδιώτης που βάζει το χέρι του και κλέβει το πορτοφόλι από την τσάντα του άλλου. Κάθε άλλη περίπτωση ονομάζεται αλλιώς. Δηλαδή όταν σε «κλέβει» μια τράπεζα, ονομάζεται «διαφορά επιτοκίου χορήγησης δανείου και κατάθεσης». Όταν σε «κλέβει» το κράτος, ονομάζεται «μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα», όταν σε «κλέβει» το αφεντικό σου, ονομάζεται «οικονομική κρίση». Θα πρέπει να γίνει κατανοητό ότι η υπεράσπιση των αρχών του υπάρχοντος νομικού συστήματος είναι η υπεράσπιση των ταξικών συμφερόντων της άρχουσας τάξης. Η «νομιμότητα» δεν είναι μόνο ιδεολογία αλλά και μια πραγματική σχέση η οποία εκδηλώνεται σαν ένα ιδιαίτερο σύστημα σχέσεων, παραγόμενη από την ταξική σύγκρουση συμφερόντων. Η ρίζα των νομικών σχέσεων βρίσκεται στους υλικούς όρους της κοινωνίας, αυτό όμως έχει συγκαλυφθεί και τελικά έχει καταλήξει να γίνει φετίχ, ακριβώς όπως το ευρώ. Για να μπορέσουμε όμως να αποκαλύψουμε την πραγματική του φύση, για να μπορέσου-

με να καταγράψουμε το πραγματικό έγκλημα και να στοιχειοθετήσουμε μια ριζοσπαστική πολιτική πρόταση αντιμετώπισής του, θα πρέπει να το εξετάσουμε συσχετικά με τους καπιταλιστικούς όρους ανάπτυξης. Αποκλείοντας την ανεύρεση αιώνων «αληθειών» και καθολικών φαινομένων, θα πρέπει να δεχθούμε ότι το τι ορίζεται σήμερα ως έγκλημα είναι μια σύμβαση, μια υποχρεωτική συμβατική εγγύηση, που υποστηρίζει και επικυρώνει την άνιση κατανομή πλούτου, το μονοπώλιο των καπιταλιστών, την κυριαρχούμενη θέση της εργατικής τάξης. Ακόμα χειρότερα, αυτή η «νομιμότητα» εκφράζει με συγκεκριμένους όρους τη φιλοσοφία της καπιταλιστικής εμπορευματικής οικονομίας. Τέτοιοι όροι είναι τα «συμβαλλόμενα» (ισότιμα) δύο μέρη, του θύτη και του θύματος, η ζημιά που υφίσταται το θύμα, η ατομική υπευθυνότητα ως ενοχή, η ευθύνη για προσδοκώμενη συνέπεια (δόλος), ενώ ακόμα και η ποινή ως ανάλογη του εγκλήματος υλοποιείται στο πλαίσιο της αρχής της ισότιμης αποζημίωσης. Δεν επιτρέπεται όταν αναπτύσσεται στο πλαίσιο της οικονομικής θεωρίας ένα διαφορετικό πολιτικό πρόταγμα, να αφήνεται ανεπηρέαστη στο πλαίσιο της εγκληματολογικής θεωρίας η νεοφιλελεύθερη σκέψη, μόνο και μόνο επειδή έχει μετατραπεί σε φετίχ. Ο αγώνας λοιπόν θα πρέπει να είναι και για την κατάργηση αυτών των τρόπων σκέψης και έκφρασης, αυτών των σχέσεων που αναπτύσσονται και όχι μόνο στη λεκτική αναμόρφωσή τους αλλά στην τελική κατάργηση όλου του νομικού εποικοδομήματος και στην επαναδιατύπωση μιας «άλλης» νομιμότητας. Είναι βέβαια κατανοητό ότι ο συγκεκριμένος αγώνας δεν μπορεί να είναι ανεξάρτητος από τον ταξικό αγώνα στο πλαίσιο του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής για το τελικό ξεπέρασμά του. Το νομικό πλαίσιο δεν είναι αυτόνομη σφαίρα και δεν θα πρέπει να τρέφουμε ουτοπικές ελπίδες, όσο ζούμε στο σήμερα. Από την άλλη, όμως, ο αγώνας θα πρέπει να δοθεί και σε σχέση με το εγκληματικό φαινόμενο ως αναπόσπαστο κομμάτι αυτής της συνολικής ταξικής πάλης. Ας δούμε ένα παράδειγμα, στην περίπτωση που οριοθετήσουμε απλώς ότι το έγκλημα δεν κάνουν μόνο υποκείμενα αλλά και συλλογικές οντότητες και επίσης ότι το ζητούμενο είναι να καταγραφεί η κοινωνική βλάβη που προκαλείται από μια ενέργεια (ή και ελλείψει αυτής). Σε αυτή την περίπτωση, ανθρωποκτονία εκ προθέσεως θα ήταν όλα τα θανατηφόρα «εργατικά ατυχήματα», που παράγονται ως συνειδητές επιλογές κέρδους εταιριών που δεν ασχολούνται με το να παρέχουν έναν ασφαλή χώρο εργασίας. Η έρευνα του Reiman για τις ΗΠΑ το 1972 έδειξε ότι 114.000 άνθρωποι πέθαναν από

αρρώστιες και ατυχήματα τέτοιου τύπου σε σύγκριση με τις 20.600 ανθρωποκτονίες που καταγράφηκαν εκείνη τη χρονιά. Όμοια και οι σωματικές βλάβες σε εργασιακούς όρους, σύμφωνα με έρευνα του Vox στη Μεγάλη Βρετανία, ήταν τριπλάσιες σε σχέση με αυτές που καταγράφηκαν ως εγκλήματα. Στο πλαίσιο δε της κατανάλωσης, εκεί οι αριθμοί είναι εξωφρενικοί. Σύμφωνα με έρευνα της Εθνικής Επιτροπής για την Ασφάλεια των Προϊόντων των ΗΠΑ, κάθε χρόνο 20 εκατομμύρια άνθρωποι τραυματίζονται από χρήση προϊόντων και 110.000 οδηγούνται σε μόνιμη αναπηρία. Ούτε μία από αυτές τις περιπτώσεις καταγράφεται ως έγκλημα (με τις ποινικές του συνέπειες). Ο Conklin το 1977 μέτρησε το κόστος όλων των ποινικών αδικημάτων σε σχέση με την ιδιοκτησία (κλοπές, ληστείες) στις ΗΠΑ. Το βρήκε 3 δις δολάρια και το συνέκρινε με τα 40 δις που κόστισαν στο κράτος τα λεγόμενα «εγκλήματα του λευκού κολάρου». Μια σύγκριση για την ελληνική πραγματικότητα θα ήταν δραματική, καθώς το σύνολο των ληστειών και των κλοπών δεν θα υπερβαίνουν το κόστος για ένα μόνο σκάνδαλο πολιτικής διαφθοράς και σίγουρα είναι λιγότερο από το σύνολο των αναγκαστικών μειώσεων των αποθεμάτων των ασφαλιστικών ταμείων λόγω PSI. Αλλά και ατομικά να το δούμε, το κόστος ανά άτομο για το ετήσιο σύνολο των ληστειών δεν μπορεί να υπερβαίνει το κόστος της κερδοσκοπίας των εταιριών που πωλούν τρόφιμα και ρουχισμό. Απλώς το δεύτερο ονομάζεται «πληθωρισμός» και δεν είναι αδίκημα. Αν υποθέσουμε ότι ένα βενζινάδικο αυξάνει αδικαιολόγητα 1 λεπτό τη βδομάδα την τιμή της βενζίνης, τότε αυτό σημαίνει ότι για 2 εκατομμύρια καταναλωτές που βάζουν 20 ευρώ τη βδομάδα βενζίνη στο αυτοκίνητο τους, η συνολική ετήσια «κλοπή» θα είναι 2 δις, 240 εκατομμύρια ευρώ. Αυτό όμως δεν είναι έγκλημα, αλλά απλά κάτι κακό για το οποίο φταίνε τα καρτέλ ή ο πόλεμος στη Συρία και πάντως δεν τιμωρείται όπως μια ληστεία σε μια τράπεζα. Και βέβαια μην ξεχνάμε. Οι περισσότερες ανθρωποκτονίες στην Ελλάδα γίνονται με αυτοκίνητο. Τιμωρούνται ως πλημμελήματα κάποιοι οδηγοί που φταίνε, αλλά ποτέ οι κατασκευαστές εργολάβοι των δρόμων. Όχι, αυτοί δεν είναι εγκληματίες αλλά επιχειρηματίες τους οποίους το κράτος επιβραβεύει δίνοντάς τους την αποκλειστική οικονομική διαχείριση των μέσων αυτού του θανάτου. Όχι. Δεν θέλουμε να στηρίξουμε αυτή τη «νομιμότητα». Μια ριζοσπαστική πολιτική πρόταση οφείλει να την αλλάξει, αναδεικνύοντας το πραγματικό έγκλημα που γίνεται. Αυτό των καπιταλιστικών εταιριών και του κράτους συμμάχου τους με θύματα την εργατική τάξη. Στο πλαί-

σιο αυτό, η συνέχιση μιας παραγωγής εναλλακτικού επιστημονικού λόγου είναι αναγκαία.

Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται και το παρόν έργο, μια διεπιστημονική προσέγγιση κριτικής εγκληματολογικής σκέψης και κοινωνιολογίας της γενετικής, που παρουσιάζει ένα φαινόμενο και ένα σύστημα ιδεών μέσα από μια κοινωνικο-ιστορική οπτική πολύ σημαντική. Διατρέχει την ιστορία της εγκληματολογικής σκέψης, στέκεται στην εφαρμοσμένη γενετική του ναζισμού και φτάνει μέχρι το σήμερα και τις τεχνολογίες επιτήρησης, πειθάρχησης και καταστολής, τον βιοκαπιταλισμό και την εμπορευματοποίηση της ζωής, για να μην μας αφήσει σωστά εφνουςασμένους.

Την ίδια στιγμή, η παρούσα δουλειά πετυχαίνει με μια πρωτότυπη έρευνα να ακολουθήσει τη «διαδρομή» του γενετικού υλικού από τα ελληνικά εργαστήρια μέχρι τις αίθουσες των δικαστηρίων και τα νεκροτομεία, για να μας θυμίσει ότι η κυρίαρχη εγκληματολογική σκέψη και πολιτική είναι ζωντανή και επικίνδυνη για τις ζωές και το μέλλον μας.

Πραγματικά νιώθω υπερήφανος για τον Χρήστο, ως συνεργάτη, συνάδελφος και φίλος. Η παρούσα δουλειά του αφενός δημιουργεί μεγάλες προσδοκίες για το μέλλον (που είμαι σίγουρος ότι θα τις κάνει πραγματικότητα), αφετέρου είναι ένα μεγάλο δώρο γι' αυτούς που διψούν για γνώση και συνεχίζουν να ελπίζουν για το μέλλον. Ελπίζω αυτό το δώρο να χαροποιήσει και όλους τους αναγνώστες του.

Στράτος Γεωργούλας

Καθηγητής

Πανεπιστήμιο Αιγαίου